

เอกสารเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี **ชุดความรู้ การพัฒนาที่ดิน**
และเทคโนโลยี

สำนักนิเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การปลูกหญ้าแฝกพืชมงคลเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหญ้าแฝก

หญ้าแฝกเป็นพืชตระกูลหญ้าที่ขึ้นเป็นกอหนาแน่นอยู่ตามธรรมชาติ ทั่วทุกภาคของประเทศ จากที่ลุ่มจนถึงที่ดอน ขึ้นได้ดีทุกภาค

เจริญเติบโตโดยการแตกกอ เส้นผ่าศูนย์กลางกอประมาณ 30 เซนติเมตร ความสูงประมาณ 0.5-1.5 เมตร ใบยาว ประมาณ 75 เซนติเมตร ใบกว้าง 8 มิลลิเมตร ค่อนข้างแข็ง เจริญเติบโตในแนวตั้งมากกว่าเจริญด้านข้าง และมีจำนวนรากมากจึงเป็นพืชทนแล้งได้ดี รากประสานติดกันหนาแน่นเสมือนม่านหรือกำแพงใต้ดิน สามารถกักเก็บน้ำและความชื้นได้ระบบราก หยั่งลึก 1.5-3.0 เมตร แผ่ขยายกว้างเพียง 50 เซนติเมตร โดยรอบกอเท่านั้น ไม่เป็นอุปสรรคต่อพืชที่ปลูกข้างเคียง

สามารถนำมาปลูกเพื่อใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำวิธีหนึ่ง ที่จะช่วยให้ดินมีความชุ่มชื้นและรักษาหน้าดิน รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สามารถนำไปปลูกบนพื้นที่สองข้างขอบทางชลประทาน อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำ ป่าไม้ ขอบตลิ่งคอสะพานและไหล่ถนน เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลาย

หญ้าแฝกช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำได้อย่างไร

1. แถวหญ้าแฝกช่วยลดความเร็วและความรุนแรงของน้ำไหลบ่า ช่วยกักเก็บตะกอนดินที่ถูกน้ำพัดพา
2. ตะกอนที่ทับถมจะพัฒนาเป็นคันดินธรรมชาติ
3. รากหญ้าแฝกช่วยยึดเกาะดิน

การปลูกและการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก

1. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน

ให้ปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวตามแนวระดับขวางความลาดเทในต้นฤดูฝน โดยการทำแนวร่องปลูกตามแนวระดับใช้ระยะปลูก 5 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างแถวตามแนวตั้งไม่เกิน 2 เมตร หญ้าแฝกจะเจริญเติบโตแตกกอชิดกันภายใน 4-6 เดือน

2. การปลูกเพื่อควบคุมร่องน้ำและการกระจายน้ำ

นำกล้าหญ้าแฝกในถุงพลาสติกที่มีการแตกกอและแข็งแรงดีแล้วไปปลูกในร่องน้ำ โดยขุดหลุมปลูกขวางร่องน้ำเป็นแนวตรง หรือหัวลูกศรชี้ย้อนไปทิศทางน้ำไหล อาจใช้กระสอบทรายหรือก้อนหินช่วยทำคันเสริมฐาน ให้มั่นคงตามแนวปลูกหญ้าแฝก ระยะห่างระหว่างต้น 5 เซนติเมตร และอยู่ระหว่างแถวตามแนวตั้งไม่เกิน 2 เมตร หลังจากเกิดคันดินกั้นน้ำ ปลูกหญ้าแฝกต่อจากแนวคันกั้นดินออกไปทั้งสองข้าง เพื่อเป็นการกระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูก

www.ddd.go.th

กรมพัฒนาที่ดิน สำนักอนุรักษ์ดินและน้ำ

การปลูกหญ้าแฝกเพื่อรักษาความชุ่มชื้นในสวนผลไม้

3. การปลูกเพื่อรักษาความชุ่มชื้นในสวนผลไม้

ให้ปลูกหญ้าแฝกในสวนผลไม้ ในระยะที่ไม่ผลยังไม่โตหรือปลูกก่อนที่จะลงไม้ผล โดยปลูกแถวหญ้าแฝกขนานไปกับแถวของไม้ผล ที่ระยะกึ่งกลางของแถวไม้ผลหรือปลูกเป็นรูปวงกลมให้ห่างจากโคนต้นไม้ผล 2.5 เมตร เมื่อไม้ผลยังเล็ก สามารถตัดใบหญ้าแฝกมาคลุมโคนต้น และเมื่อไม้ผลเจริญเติบโตขึ้นมาคลุมพื้น หญ้าแฝกจะตายไปกลายเป็นอินทรีย์วัตถุในดิน

4. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ดอนที่ปลูกพืชไร่

การปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับในพื้นที่ดอนที่ปลูกพืชไร่ โดยการขุดร่องปลูกตามแนวระดับ ถ้าหากกล้าหญ้าแฝกเพาะชำในถุง จะใช้ระยะปลูก 10 เซนติเมตร หรือกล้าหญ้าแฝกรากเปลือย จะใช้ระยะปลูก 5 เซนติเมตร ควรใส่ปุ๋ยหมักรองพื้นก่อนปลูกหญ้าแฝก หรือปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวระหว่างแถวปลูกพืชไร่ และควรปลูกในสภาพดินที่มีความชุ่มชื้นในช่วงต้นฤดูฝน

5. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ราบหรือพื้นที่ลุ่ม

ในสภาพพื้นที่ราบหรือที่ลุ่มที่มีการปรับสภาพเป็นแปลงยกร่องเพื่อปลูกพืช สามารถปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวรอบขอบเขตพื้นที่ ขอบแปลงยกร่อง หญ้าแฝกจะช่วยยึดดินไม่ให้พังทลายและรักษาความชื้นในดินเอาไว้

6. การปลูกรอบขอบสระเพื่อรองตะกอนดิน

ปลูกตามแนวที่ระดับน้ำสูงสุดท่วมถึง 1 แถว และปลูกเพิ่มขึ้นอีก 1-2 แถวเหนือแนวแรก ขึ้นอยู่กับความลึกของขอบสระ ระยะปลูกระหว่างต้นประมาณ 5 เซนติเมตร โดยขุดหลุมปลูกต่อเนื่องกันไป ในระยะแรกดูแลปลูกซ่อมแซมให้แถวหญ้าแฝกเจริญเติบโตหนาแน่น เมื่อน้ำไหลบ่ามาลงสระ ตะกอนดินที่ถูกพัดพามากับน้ำจะติดค้างอยู่กับแถวหญ้าแฝก ส่วนน้ำจะค่อยๆ ไหลผ่านลงสู่สระ และระบบรากของหญ้าแฝกยังช่วยยึดติดดินรอบๆ ขอบสระไม่ให้เกิดการพังทลาย

ข้อควรปฏิบัติและดูแลรักษา

1. คัดเลือกกล้าที่มีคุณภาพมีอายุ 45-60 วัน
2. ควรเลือกช่วงเวลาปลูกในช่วงต้นฤดูฝน
3. การตัดใบ ในช่วงต้นฤดูฝนและช่วงปลายฤดูฝนควรตัดใบหญ้าแฝกให้สูงจากพื้น 50-75 เซนติเมตร เพื่อกำจัดหน่อแก่และหน่อออกดอก เพื่อเร่งการแตกหน่อ และทำให้แนวกอที่หนาแน่นขึ้นรับแรงปะทะของน้ำไหลบ่าและดักกรองตะกอนดินได้ดี

4. ใส่ปุ๋ยหมักในช่วงปลูกและช่วงต้นฤดูฝน กำจัดวัชพืชระหว่างแถวหญ้าแฝกตามความเหมาะสม
5. ปลูกซ่อมและแยกหน่อแก่ออก ทั้งนี้เพื่อให้หญ้าแฝกเจริญเต็มเป็นแนวแน่น ■

■ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

- สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1-12
- กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กทม 10900 โทร 0-2941-2724

หรือที่